

Agnieszka Becla (ORCID: 0000-0002-0013-7037)
Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska, e-mail: agnieszka.becla@ue.wroc.pl
Stanisław Czaja (ORCID: 0000-0002-3225-2101)
Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska, e-mail: stanislaw.czaja@ue.wroc.pl

Nagroda Nobla w zakresie nauk ekonomicznych w literaturze polskiej

Nobel Prize in economic sciences in Polish literature

STRESZCZENIE

Opracowanie jest oceną dostępności informacji o Nagrodzie Nobla w dziedzinie ekonomii i dorobku ich laureatów, przygotowanych w języku polskim. Powstało na bazie bibliometrycznych i częściowo merytorycznych badań literatury opublikowanej po polsku, odnoszącej się do wspomnianej nagrody. Całość badanego zbioru liczyła prawie 1300 opracowań, publikowanych tradycyjnie, papierowo i nietradycyjnie, elektronicznie.

Słowa kluczowe: Nagroda Nobla w dziedzinie ekonomii, laureaci ekonomicznej Nagrody Nobla, polska literatura ekonomiczna.

ABSTRACT

The study is an assessment of the availability of information about the Nobel Prize in Economics and the achievements of its laureates, prepared in Polish. It was based on bibliometric and partly substantive research of literature published in Polish relating to the aforementioned prize. The entire collection under study consisted of nearly 1,300 studies, published traditionally in paper and in non-traditional electronic forms.

Keywords: Nobel Prize in Economics, Nobel Prize winners in economics, Polish economic literature.

WPROWADZENIE

Nagroda Nobla jest najbardziej cenionym wyróżnieniem naukowym na świecie. Jej laureatami zostają wybitni naukowcy, pisarze i poeci oraz działacze pokojowi. W ostatnim przypadku wyróżnia się również organizacje i instytucje. Uzyskanie takiej nagrody czyni ich znanymi na całym świecie, a jednocześnie zyskują nieśmiertelność, trafiając do encyklopedii i historii swoich dyscyplin.

Nagroda ustanowiona została testamentem i w oparciu o majątek Alfreda Nobla (1833-1896), znanego wynalazcy i działacza społecznego w 1900 roku. Fundacja Noblowska opracowała odpowiednie procedury przyznawania wyróżnienia, początkowo, zgodnie z wolą donatora, z fizyki, chemii, fizjologii lub medycyny, literatury oraz za działalność pokojową. W 1968 roku, w trzechsetlecie powstania Królewskiego Banku Szwedzkiego, ustanowiono Nagrodę Szwedzkiego Banku Królewskiego w dziedzinie ekonomii pamięci Alfreda Nobla. Bardzo szybko zyskała ona status Nagrody Nobla, zarówno ze

względu na procedury przyznawania, identyczne z innymi dyscyplinami, jak i rosnące szybko znaczenie ekonomii we współczesnej nauce oraz świecie.

Nagroda Nobla w dziedzinie ekonomii przyznawana jest od 1969 roku. Otrzymało ją do tej pory 96 laureatów, a samo przyznanie wzbudza duże zainteresowanie. Na całym świecie ukazują się odpowiednie informacje, publikowane są prace na temat samej nagrody, jej laureatów oraz ich dorobku, a także tłumaczone są prace noblistów. Podobnie jest w literaturze ekonomicznej opartej na języku polski.

Celem poniższego opracowania jest prezentacja form tworzenia oraz ocena piśmiennictwa polskiego dotyczącego samej Nagrody Nobla w zakresie nauk ekonomicznych, dorobku jej laureatów oraz publikacji samych laureatów. Badaniami objęto cały powojenny okres (po 1945 roku), ponieważ niektóre prace późniejszych laureatów były wydawane przed oficjalnym ustanowieniem samej nagrody. W przedstawionym opracowaniu

wykonany został przegląd tematycznej literatury i źródeł informacji, w którym przyjęto następujące kryteria wyboru:

- prezentacja obejmuje zidentyfikowane źródła informacji o Nagrodzie Nobla w dziedzinie ekonomii i jej laureatach, opublikowanych w języku polskim, przez rodzimych autorów;
- omówione zostały serie wydawnicze, złożone z samodzielnych prac laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla, przygotowane przez niektóre wydawnictwa, w tłumaczeniu na język polski;
- przedstawione zostały prace laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii, publikowane w różnej formie, książek czy artykułów, także w języku polskim;
- nie odwoływano się do opracowań przedstawianych w innych językach.

Autorzy nie oceniali walory poszczególnych opracowań (na co nie ma miejsca w krótkim tekście), ale weryfikowali ich związek z samą nagrodą oraz dorobkiem jej laureatów. Efektem badań miała być ocena, na ile czytelnik posługujący się przede wszystkim językiem polskim, miał szansę zapoznać się z Nagrodą Nobla w zakresie ekonomii, życiorysami i dorobkiem jej laureatów oraz z problematyką, która była i jest przedmiotem ich badań. Ocena objęła prawie tysiąc trzysta opracowań książkowych, artykułów czy materiałów elektronicznych. Niejako przy okazji dokonano wstępnej oceny, czy problematyka łącząca się z ekonomiczną Nagrodą Nobla jest dostępna polskiemu czytelnikowi, o różnym poziomie zaawansowania wiedzy w tym zakresie. Nie oceniano natomiast poziomu zainteresowania problematyką ekonomicznego Nobla w społeczeństwie polskim. Taka problematyka powinna być przedmiotem odrębnych badań.

1. WIODĄCE FORMY PREZENTACJI NAGRODY NOBLA W DZIEDZINIE EKONOMII, POSTACI I DOROBKU JEJ LAUREATÓW

W piśmiennictwie opartym na języku polskim odszukać można kilka wiodących form prezentacji Nagrody Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych, jej laureatów oraz ich dorobku (rys. 1).

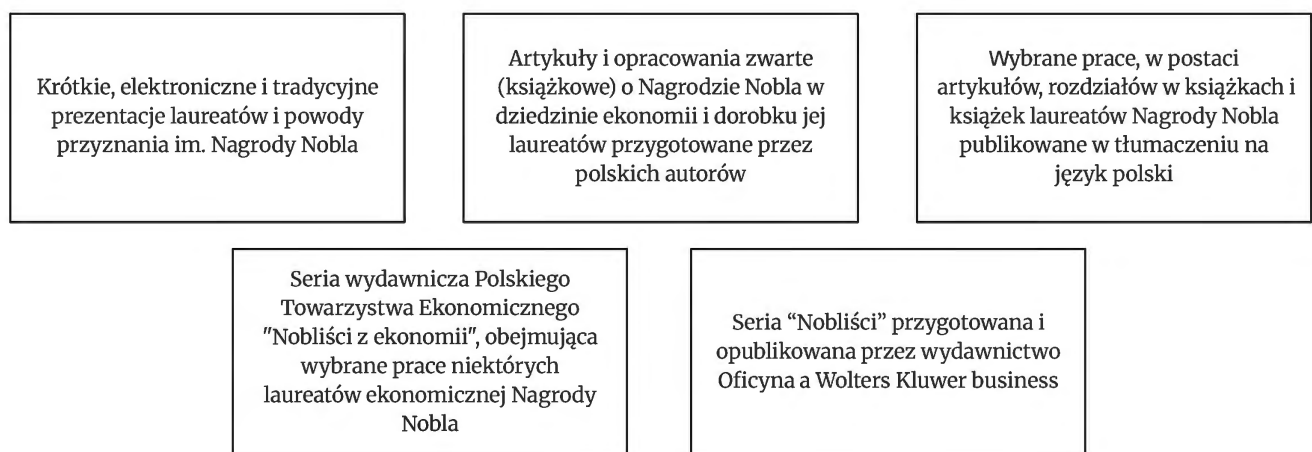
Każda z poniższych form posiada inny charakter i skierowana jest do określonej grupy odbiorców. Krótkie informacje posiadają najszerzy zasięg ze względu na charakter medium (Internet lub inne mass-media) oraz język prezentacji (informacyjny, uproszczony, wręcz newsowy, łączący tekst pisany, słowo mówione oraz obrazy). Opracowania popularnonaukowe zakładają szerszy zasięg niż prace sensu stricto naukowe, o bardziej klubowym charakterze. Te ostatnie wymagają lepszego przygotowania merytorycznego i określonej wiedzy ekonomicznej. Prace laureatów Nagrody Nobla skierowane są do osób o najgłębszej wiedzy, zaawansowanych czytelników i badaczy.

Dodatkowych, interesujących spostrzeżeń dostarczają dokładniejsze studia nad poszczególnymi formami prezentacji tej problematyki (tab. 1).

Najwięcej opracowań (978 pozycji) ma charakter krótkich informacji o ekonomicznej Nagrodzie Nobla i jej laureatach, prezentowanych najczęściej w postaci multimedialnej, elektronicznej. Kolejna ważna grupa (135 pozycji) to naukowe opracowania dotyczące samej nagrody, jej laureatów i ich dorobku. Mają one zarówno postać monografii, rozdziałów w książkach, jak i artykułów. Trzecia grupa (88 pozycji) to przetłumaczone na język polski prace samych laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla. Artykuły popularnonaukowe (45 pozycji) zostały przede wszystkim opracowane w czasopiśmie „Przegląd Techniczny”. Wydawnicza seria „Nobliści z ekonomii” obejmują dotychczas 11 prac laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla, przygotowanych przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, natomiast seria „Nobliści”, opracowana przez Oficynę a Wolters Kluwer business, liczy 7 pozycji, wybranych przez Leszka Balcerowicza.

2. KRÓTKIE INFORMACJE ZAMIESZCZANE W INTERNECIE I INNYCH MEDIACH

W okresie przed powstaniem i upowszechnieniem się Internetu informacje o kolejnych laureatach Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii przyjmowały charakter słowny (w radio), z rzadkim wykorzystaniem obrazu (w telewizji), lub pisemny, w gazetach oraz czasopismach. Od momentu pojawienia się Internetu

Rysunek 1. Główne formy prezentacji Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii, jej laureatów oraz ich dorobku w piśmiennictwie polskim

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 1. Struktura badanych źródeł informacji o Nagrodzie Nobla w dziedzinie ekonomii i jej laureatach w polskiej literaturze ekonomicznej

Forma opracowania	Liczba
Krótkie informacje o ekonomicznej Nagrodzie Nobla i jej laureatach	978
Naukowe opracowania (monografie, rozdziały w książkach i artykuły) polskich autorów	135
Prace laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla opublikowane w języku polskim	88
Popularnonaukowe opracowanie o ekonomicznej Nagrodzie Nobla i jej laureatach	45
Seria wydawnicza Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego prac laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla	11
Seria wydawnicza „Nobliści” Oficyny a Wolters Kluwer Business	7
RAZEM	1 264

Źródło: opracowanie własne.

wiadomości tego typu mają postać multimedialną, łączącą pismo, głos oraz obraz. Są również łatwiej i powszechniej dostępne. Ich walory polegają przede wszystkim na multimedialności oraz łatwości dostępu o dowolnym czasie. Również pewnym walorem, z punktu widzenia niezaawansowanego odbiorcy, jest ich prosty, komunikatywny język. Ponieważ Internet jest obecnie powszechnie wykorzystywany, spotykamy w nim różne merytoryczne opracowania o ekonomicznym Noblu. Najprostsze informacje znajdują się na stronach popularnych mediów, na przykład rozgłośni radiowych, programów telewizyjnych i codziennych gazet. Pojawiają się z reguły w dniu ogłoszenia laureatów wyróżnienia.

Bardziej złożone materiały są opracowane przez redaktorów czasopism ekonomicznych oraz ekonomicznych portali, jak na przykład: „Bankier” (<https://www.bankier.pl>), „Forbes” (<https://www.forbes.pl>), „Obserwator finansowy” (<https://www.obserwatorfinansowy.pl>), „Puls biznesu” (<https://www.p-b.pl>), „Rzeczpospolita” (<https://www.rp.pl>ekonomia>), „Money” (<https://www.money.pl>), „StockWatch” (<https://www.stock-watch.pl>), „Forsal” (<https://forsal.pl>), „Analizy.pl” (<https://www.analizy.pl>), „Parkiet.pl” (<https://parkiet.pl>) czy „Business Insider Polska” (<https://businessinsider.com.pl>). Opracowania o ekonomicznej Nagrodzie Nobla mają nieco bardziej merytoryczny i obszerniejszy charakter (2-3 strony), ale są kierowane przede wszystkim do praktyków gospodarczych. To powoduje, że częściej odnosi się zawarte w nich informacje do życia gospodarczego.

Więcej informacji i odniesień teoretycznych znaleźć można na oficjalnych stronach internetowych uczelni i wydziałów ekonomicznych. Opracowania o Nagrodzie Nobla w dziedzinie ekonomii ukazują się w krótkim czasie po ogłoszeniu laureatów, kiedy zainteresowanie nimi jest jeszcze relatywnie wysokie. Są przygotowywane przez specjalistów z nagrodzonych zagadnień i/lub osoby zainteresowane ekonomiczną Nagrodą Nobla. Wykorzystuje się w nich dostępne źródła informacji o danym laureacie. Dodatkowo, na niektórych polskich uczelniach ekonomicznych działają specjalne strony internetowe poświęcone Nagrodzie Nobla w zakresie nauk ekonomicznych (na przykład strona bibliograficzna laureatów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie) czy prezentacja nagrodzonych osób w bibliotece uczelnianej (na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu). Są najpopularniejsze, ale ich walory merytoryczne są dość ograniczone.

3. ODREBNE OPACOWANIA POŚWIĘCONE EKONOMICZNEJ NAGRODZIE NOBLA I JEJ LAUREATOM

Dokonując przeglądu i oceny opracowań o charakterze naukowym, poświęconych dorobkowi laureatów Nagrody Nobla oraz samemu wyróżnieniu spotyka się w literaturze polskich autorów kilka ciekawych zagadnień i sposobów prowadzenia oraz prezentacji wyników badań.

Po pierwsze, prace z tego zakresu pojawiają się praktycznie w każdym ośrodku akademickim i są ściśle związane z określonymi badaczami. Tak jest w przypadku Warszawy, gdzie opublikowano wiele prac Elżbiety Mączyńskiej oraz Leszka Jasińskiego, czy Wrocławia, gdzie publikuje Stanisław Czaja, Krzysztof Jajuga, a także Katarzyna Ostasiewicz. Kilka interesujących prac z ekonomicznej teorii gier przedstawił również Marcin Malawski, a w Poznaniu Krzysztof Malaga i w Tarnowie Jan Siekierski.

Po drugie, pewna część publikacji skupia się na określonym laureacie ekonomicznej Nagrody Nobla oraz bardziej ogólnie na ocenie jego naukowego i pozanaukowego dorobku. Inna część publikacji poświęcona jest wybranym zagadnieniom z twórczości noblistów. Szczególne zainteresowanie dotyczy w tym przypadku ekonomicznej teorii gier (Thomas Schelling, Alvin Roth, Lloyd Shapley, Robert Aumann czy John Nash), ekonomii informacji, zwłaszcza zjawiska asymetrii informacji (Joseph Stiglitz), co jest dość oczywiste warunkach tworzenia się społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Dużą popularność w szerokich kręgach społecznych zdobyła książka i film poświęcony osiągnięciom i chorobie Johna Nasha, znane pod tytułem „Piękny umysł”. Autorzy bardzo chętnie zajmują się także etycznymi aspektami gospodarowania, zwłaszcza przy okazji wyróżnienia Amaryi Sena. Badacze zajmujący się finansami wykorzystują dorobek laureatów Nagrody Nobla, którzy zajmowali się i zajmują rynkami finansowymi (James Tobin, Harry Markowitz, Merton Miller czy Jean Tirole), giełdami (William Sharpe), aukcjami (William Vickrey) czy zagadnieniami monetarnymi oraz polityką pieniężną (George Akerlof, Robert Shiller, a zwłaszcza Milton Friedman i Friedrich von Hayek). Warto tu wspomnieć o bardzo interesujących monografiach Marka Belki, poświęconej doktrynie ekonomiczno-społecznej Milтона Friedmana (Belka, 1986), Janiny Godłów-Legiędź, skupionej na doktrynie Friedricha von Hayeka (Godłów-Legiędź, 1992) czy Andrzeja Wojtyny (2000).

Po trzecie, niektórzy laureaci Nagrody Nobla cieszą się

szczególnym zainteresowaniem innych badaczy. Taką postacią był nieżyjący znakomity ekonomista Gary Becker, który rozszerzył swoimi studiami i pomysłami zakres badań współczesnej mikroekonomii. Podobną postacią, ikoną współczesnej ekonomii jest znakomity popularyzator wiedzy i publicysta Paul Krugman. Podobnie jest również w przypadku takich postaci jak: John Richard Hicks, Kenneth Arrow czy fizyk, który okazał się znakomitą ekonomistą Maurice Allais, mniej znany w Polsce, ze względu na publikacje wyłącznie w języku francuskim.

Po czwarte, w środowisku ekonomistów od dziesięcioleci ścierają się poglądy zwolenników dwóch postaw, w pewnym sensie zapoczątkowanych przez Karla Poppera oraz Alberta Einsteina (Borys et al., 2020). Pierwszy uznawał, że nauka i jej dorobek powinny być falsyfikowalne (sprawdzalne w zakresie prawdziwości) przez konfrontację jej osiągnięć z rzeczywistością, a w ekonomii z praktyką gospodarowania. Drugi eksponował potrzebę wewnętrznej spójności poglądów i ich elegancję, piękno. Trudno zatem być zaskoczonym, że „praktycy” chętnie eksponują dorobek ekonomistów, którzy opierają swoje badania na faktach. Przykładami takich ekonomistów behawioralnych wśród laureatów Nagrody Nobla są Angus Deaton i Richard Thaler. Ich prace spotkały się zatem z dość szerokim zainteresowaniem w piśmiennictwie polskim. Wiele elementów podejścia behawioralnego znaleźć można u badaczy podejmujących kwestie ubóstwa i dobrobytu, zwłaszcza tych, którzy w swoich metodykach odnoszą się do realnych postaci tych zjawisk. Jest to także pokłosie odległych historycznie, od Adama Smitha, Dawida Ricardo czy Karola Marksa, zainteresowań problemami podziału, a we współczesnej ekonomii zagadnieniami konstruowania spójnej wewnętrznie krańcowej teorii podziału. Tak było w przypadku trójki laureatów Nagrody Nobla z roku 2024 oraz 2019.

Po piąte, przeglądając i oceniając polskie naukowe piśmiennictwo obejmujące dorobek laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii nie sposób nie zauważyć istotnego zainteresowania dorobkiem Ronalda Coase. Ten znakomity brytyjsko-amerykański ekonomista poświęcił wiele uwagi funkcjonowaniu mechanizmów rynkowych oraz stworzył nową płaszczyznę badań ekonomicznych, obejmującą koszty transakcyjne. Te ostatnie, same w sobie, stały się przedmiotem rozległych studiów teoretycznych (Hardt, 2009) i empirycznych (Becla, 2019) oraz daty asumptu rozwoju Nowej Ekonomii Instytucjonalnej. Ta ostatnia, zwłaszcza poprzez prace Elinor Ostrom i Oliviera Williamsona, stała się nie tylko szybko rozwijającą się częścią ekonomii głównego nurtu, ale również rozszerzeniem przedmiotu ekonomii mainstreamowej. W połączeniu z ekonomią instytucjonalną, postveblenowską, neoinstytucjonalną oraz dorobkiem Józefa Schumpetera, tworzy także wspólne obszary badań współczesnej ekonomii heterodoksyjnej (Kiełczewski, 2021). Jej przedstawiciele są potencjalnymi, przyszłymi laureatami ekonomicznej Nagrody Nobla.

Po szóste, współcześni ekonomiści nie zrezygnowali z prób wyjaśnienia przyczyn jednego z fenomenów życia gospodar-

czego, istniejącego nie tylko od 1825 roku, a mianowicie przyczyn cykli koniunkturalnych i wahań gospodarczych. Problem wracał wielokrotnie i aktywnie uczestniczyli w nim wszyscy prominentni ekonomiści XX oraz XXI stulecia, także laureaci Nagrody Nobla. W efekcie powstała bardzo bogata literatura z tego zakresu (Jakimowicz, 2005). Złożoność życia gospodarczego nadal nie pozwala uznać żadnego proponowanego rozwiązania czy teorii za dostatecznie zadowalające. Może to oznaczać, że w najbliższej przyszłości będą pojawiać się kolejne pomysły i idee. Ciekawymi rozwiązaniami mogą być nie tylko teorie oparte na chaosie deterministycznym czy prawie entropii, ale również idea „czarnych łabędzi” Nassima Taleba (2020), rozwijająca badania w zakresie ryzyka i niepewności oraz pomysły wywodzące się od Thorsteina Veblena, a także inne idee prowadzące do fizykalizacji badań ekonomicznych.

Po siódme, ważną rolę w piśmiennictwie polskim odgrywają coraz liczniejsze prace skupiające się na bardziej kompleksowej ocenie Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii oraz dorobku jej laureatów. Chronologicznie pierwszym było opracowanie z 1991 roku pod tytułem „Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii”, przygotowane pod redakcją Zbigniewa Matkowskiego (1991). Kolejne prace pojawiły się w Lublinie, w 2001 roku autorstwa Tomasza Gruszeckiego (Gruszecki, 2001) oraz ze Wrocławiu, w 2002 roku, przygotowane przez Stanisława Czaję (Czaja, 2002) z Uniwersytetu Ekonomicznego. Był on również autorem 45 opracowań popularyzujących dorobek poszczególnych laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii na łamach „Przeglądu Technicznego” od 1990 roku. Interesująca również była praca Wincentego Kamińskiego z 2004 roku (Kamiński, 2004) i praca zbiorowa z 2011 roku, zredagowana przez Józefa Misalę (Misala, 2011).

Podsumowując dość bogate polskie piśmiennictwo poświęcone ekonomicznej Nagrodzie Nobla oraz jej laureatom i ich dorobkowi należy wspomnieć także o aktywności publicystycznej oraz popularyzatorskiej dwójki badaczy, a mianowicie Elżbiety Mączyńskiej, która wielokrotnie powracała do tej problematyki w formie naukowych opracowań (łamy „Ekonomisty”, Biuletynu PTE”, „Gazety SGH”), a także działań związanych z wydawaniem i promocją dorobku noblistów w działalności Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Leszka Jasińskiego, autora wielu wydań książki „Nobliści z ekonomii”, o różnym zasięgu historycznym, prezentowanym przez wydawnictwo Key Text.

4. WYBRANE PUBLIKACJE PRAC LAUREATÓW NAGRODY NOBLA W DZIEDZINIE EKONOMII

W całym okresie powojennym ukazało się w języku polskim wiele prac znanych na świecie współczesnych ekonomistów. Jak się okazało po 1969 roku spośród prawie sto prac zostało przygotowanych przez co najmniej 36 laureatów Nagrody Nobla w zakresie ekonomii.

Początkowo były to prace, w których autorzy zajmowali się zagadnieniami nie wzbudzającymi sporów ideologicznych z ekonomią marksistowską. Tak było w przypadku monografii

Kennetha Arrowa o ryzyku i niepewności, Johna Richarda Hicksa o wznosie gospodarczym, Lawrence Kleina o ekonometrii, Simone Kuznetza o historii gospodarczej, Wassilija Leontiefa o wykorzystywanej również w Polsce analizie input-output, Arthura Lewisa o wznosie gospodarczym krajów słabo rozwiniętych, Gunnara Myrdala o zacofaniu gospodarczo-społecznym Trzeciego Świata, Paula Anthony Samuelsona o analizie ekonomicznej, Herberta Simona o organizacji i działaniu administracji oraz podejmowaniu decyzji, Roberta Solowa o ciekawym modelu kapitału i stopy przychodu, Richarda Stone o wykorzystaniu matematyki w naukach społecznych czy Jana Tinbergen o ekonometrii. Dość oczywiste były natomiast powody opublikowania prac Leonida Kantorowicza, jedyne laureata Nagrody Nobla z ówczesnych krajów socjalistycznych.

Prace zajmujące się różnymi postaciami wykorzystania matematyki i metod ilościowych były tłumaczone pod wpływem rosnącego w siłę środowiska polskich ekonometryków i statystyków. Odczuwa się tu, po 1956 roku wpływ Oskara Langego, a później Zbigniewa Pawłowskiego i Władysława Welfe. Natomiast problematyka ubóstwa na świecie, zacofania społeczno-gospodarczego Trzeciego Świata czy wyzwania cywilizacyjne były względnie chętnie podejmowane w polskich wydawnictwach. Barierą były oczywiście dewizowe koszty publikowania zagranicznych prac. W tym momencie warto podkreślić znaczenie dwóch inicjatyw Wydawnictwa Naukowego PWN, a mianowicie: „Ekonomia XX wieku:” i „Współczesna ekonomia” oraz pojedynczych publikacji, powstałego w 1949 roku, Polskiego Wydawnictwa Ekonomicznego.

Do roku 1989 ciekawą i ważną rolę na polskim rynku wydawniczym odegrały tak zwane samizdaty, czyli publikacje powstające poza zasięgiem cenzury państwowej, początkowo w Związku Radzieckim, a później w innych krajach realnego socjalizmu. W Polsce istniały w tym zakresie także inne pojęcia jak: „bibuły” czy „literatura drugiego obiegu”. Były to wydawnictwa obejmujące prace, które nie można było oficjalnie publikować. Wśród ekonomistów i laureatów Nagrody Nobla dotyczyło to zwłaszcza Friedricha von Hayeka, Milтона Friedmana i innych zwolenników liberalnej gospodarki rynkowej czy krytyków gospodarki centralnie sterowanej. Po transformacji ustrojowej niektóre z prac tych autorów zostały wydane ponownie, na znacznie wyższym poziomie jakościowym. Warto jednak pamiętać, że pierwsze ich wydania były jedyną szansą zapoznania się z takimi poglądami w czasach przedinternetowych. Były także podstawą wielu dyskusji i pomysłów oraz programów reformatorskich w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku.

Przemiany ustrojowe po 1989 roku zmieniły zasadniczo sytuację na polskim rynku wydawniczym. Po pierwsze, pojawiły się silne i doświadczone zagraniczne wydawnictwa oraz powstał szereg nowych prywatnych wydawnictw rodzimych, o różnych możliwościach finansowych i edytorsko-redakcyjnych. Wzrosła konkurencja pomiędzy nimi. Oznaczało to, po drugie, wzbogacenie oferty oraz nowe pomysły w tym zakresie. Pojawiły się także liczniejsze prace laureatów Nagrody Nobla z

ekonomii, czasami wydawane wielokrotnie przez różne wydawnictwa. Po trzecie, konkurencja między wydawnictwami, w warunkach słabnącego popytu na wydania tradycyjne i wzrostu znaczenia Internetu i wydań elektronicznych (e-booki i audiobooki), zredukowała, przy nadal wysokich kosztach publikacji (nabycie praw autorskich, tłumaczenie, sama publikacja), wielkość realnego popytu, także na publikacje noblistów z ekonomii. Grupa czytelników zainteresowanych tłumaczeniem i wydawaniem takich prac gwałtownie zmalała na początku XXI stulecia.

Przeglądając prace laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii opublikowane po transformacji ustrojowej, a zatem po roku 1990, można dostrzec kilku prominentnych ekonomistów chętniej publikowanych niż innych. Dotyczy to zwłaszcza autorów prac mniej nasyconych rozważaniami matematyczno-modelowymi. Należą do nich Milton Friedman oraz Friedrich von Hayek, wspierani działaniami Instytutu Ludwika von Misesa z Wrocławia, wydawnictwa Fijor Publishing oraz fundacji Wolności i Przedsiębiorczości. Duży odzew wywołały także prace Daniela Kahnemana z psychologii ekonomicznej i rynkowych zachowań ludzi, znakomitego, bardzo aktywnego publicysty i komentatora gospodarczego Paula Krugmana czy czołowego etyka współczesnej ekonomii Amartyi Sena.

Bez wątplenia najwięcej prac spośród laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii opublikowanych w języku polskim jest autorstwa Josepha Stiglitz. Dotyczą one przede wszystkim ekonomii informacji, za co został wyróżniony tą nagrodą oraz globalizacji, której przyglądał się jako wysoki urzędnik Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Jest także autorem bardzo obszernego podręcznika „Ekonomia sektora publicznego” (Stiglitz, 2017).

Nieco bardziej sformalizowane są prace jeszcze jednego laureata Nagrody Nobla, popularnego na polskim rynku wydawniczym. Chodzi o Gary Beckera, który był jednym z najważniejszych uczonych, rozszerzających zakres badań ekonomicznych. Chodzi tu przede wszystkim o wydana w 1990 roku, w ramach serii „Współczesna ekonomia” pracę „Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich” (Becker, 1990).

Kilku laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla doczekało się opublikowania w Polsce pojedynczych, ale ważnych swoich prac. Tak było w przypadku Jamesa McGilla Buchanana (Buchanan, 1997), Angusa Deatona (Deaton, 2016), Esther Duflo i Abhijita Banerjee (Duflo & Banerjee, 2022), Darona Acemoglu i Jamesa Robinsona (Acemoglu & Robinson, 2014) czy Olivera Williamsona (Williamson, 1998) oraz Richarda Thaler (Thaler & Sunstein, 2017).

Dokonując prezentacji oraz oceny wybranych publikacji prac laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w piśmiennictwie polskim można sformułować kilka spostrzeżeń. Dostrzega się przynajmniej dwa odmienne etapy polityki wydawniczej. Pierwszy, trwający od 1956 do 1989 roku, charakteryzujący się istnieniem cenzury i określonej polityki wydawniczej, na którą monopol posiadało państwo. Publikowano wówczas nieliczne, starannie dobierane, bezpieczne

ideologicznie prace wybitnych ekonomistów zachodnich. Od roku 1990 ograniczenia o charakterze cenzury już nie istnieją. Oznacza to możliwość publikowania dowolnych prac ekonomicznych. Bariery wydawnicze łączą się natomiast z pozyskaniem praw autorskich oraz z kosztami realizacji procesu edycyjno-redakcyjnego. Pewną, dodatkową barierą jest również słabnący systematycznie popyt na tradycyjne książki i czasopisma, co czyni tego typu wydania ekonomicznie nieefektywnymi. Można zatem publikować wszystko, ale często jest to nieopłacalne dla wydawcy.

Pojawienie się od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku Internetu i publikacji elektronicznych oraz upowszechnianie się języka angielskiego stanowi dodatkową barierę dla tradycyjnych, papierowych wydawnictw. Coraz szersza rzesza czytelników korzysta z oryginalnych opracowań. Mimo powyższych ograniczeń, po roku 1990, można znaleźć na polskim rynku wydawniczym coraz więcej prac laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla. Należy pamiętać, że rynek wydawniczy przechodzi wiele istotnych przeobrażeń, związanych nie tylko z podstawowymi formami przekazu informacji (opracowania elektroniczne, multimedialne), ale również ze zmianami po stronie popytu (zmniejszające się zainteresowanie wymagającymi, naukowymi czy popularnonaukowymi, opracowaniami). Dodatkowo multimedialności towarzyszą bowiem niepożądane zjawiska skracania i upraszczania, czasami wręcz „wulgaryzacji” treści.

5. SERIE WYDAWNICZE POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO I OFICYNY A WOLTERS KLUWER BUSINESS

Na szczególną uwagę zasługują prace przygotowane i opublikowane w ramach dwóch obiecujących serii wydawniczych Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz oficyny a Wolters Kluwer business.

Seria wydawnicza Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego obejmuje następujące prace: (1) Joseph E. Stiglitz, *Freefall. Jazda bez trzymanki*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2010; (2) Christopher A. Pissarides, *Teoria bezrobocia w stanie równowagi*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2012; (3) Dale T. Mortensen, *Dyspersja płac. Dlaczego podobni pracownicy zarabiają różnie?*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2012; (4) Joseph E. Stiglitz, Amartya Sen, Jonathan Fitoussi, *Błąd pomiaru. Dlaczego PKB nie wystarcza*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2013; (5) Peter Diamond, Nicholas Barr, *Reformy systemu emerytalnego, Krótki przewodnik*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2014; (6) Robert J. Shiller, *Finanse a dobrobyt społeczny*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2016; (7) Jean Tirole, Jean-Charles Rochet, Mathias Dewatripon, *Zbilansować banki*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2017; (8) Robert J. Shiller, George A. Akerlof, *Złować frajera. Ekonomia manipulacji i oszustwa*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2017; (9) Joseph E. Stiglitz, Jean Paul Fitoussi, Martine Durand, *Poza PKB. Mierzmy to, co ma znaczenie dla rozwoju społeczno gospodarczego*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2019; (10) William D. Nordhaus, *Kasyno klimatyczne. Ryzyko,*

niepewność i ekonomia globalnego ocieplenia, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2021 oraz (11) David Card, Alan B. Krueger, *Mit i pomiar. Nowa ekonomia płacy minimalnej*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2023.

Inicjatywa przygotowana przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne zapoczątkowana została w 2010 roku wydaniem głośnej pracy Josepha Stiglitz’a „Freefall. Jazda bez trzymanki”. Po pozytywnym przyjęciu tej książki przez czytelników, w 2012 roku opublikowano dwie prace i przygotowano kolejną laureatów Nagrody Nobla z 2010 roku – Dale Mortensena o systemie płac, Christopera Pissaridesa o bezrobociu oraz Petera Diamonda o systemie emerytalnym. W 2013 roku opublikowano bardzo ciekawą pracę dotyczącą makromierników, ich zalet i wad oraz potrzeby rozwijania nowych pomysłów w tym zakresie. Praca była firmowana między innymi przez Josepha Stiglitz’a i Amartyę Sena. W latach 2016–2017 ukazały się trzy prace z finansów i bankowości, których autorami byli znakomici znawcy tej problematyki, za co doceniono ich Nagrodą Nobla. Byli to: Robert Shiller, który podjął problematykę znaczenia finansów dla dobrobytu społecznego, Jean Tirole, który postanowił zbilansować banki oraz ponownie Robert Shiller, wraz z George Akerlofem, zajmujący się ekonomią manipulacji i oszustwa. Ta ostatnia praca zwróciła uwagę na potrzebę rozwoju ekonomii marnotrawstwa. Dwa lata później, w roku 2019 Joseph Stiglitz, wraz ze współpracownikami, ponownie powrócił do potrzeby doskonalenia pomiarów makroekonomicznych. Dwie ostatnie prace wydane w serii „Nobliści z ekonomii” miały trochę inny charakter. Słynna praca Williama Nordhaus’a „Kasyno klimatyczne” zwraca uwagę na problemy ryzyka i niepewności w ramach tak zwanej ekonomii globalnego ocieplenia. Natomiast praca Davida Corda dotyczy problemu określania płacy minimalnej. Można mieć nadzieję, że w kolejnych latach ukazą się następne prace laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla. Jest to bowiem najlepszy sposób zapoznania się czytelnika z najważniejszymi współczesnymi pracami w tej dziedzinie nauki. Są to bowiem oryginały, dodatkowo doskonale tłumaczone.

Wydawnictwo Wolters Kluwer business przygotowując serię „Nobliści”, zaprosiło do współpracy twórcę polskiej transformacji gospodarczej Leszka Balcerowicza. Jak zauważył on we wstępie do serii wykorzystał dwa, a faktycznie trzy kryteria, pozwalające określić siedem prac laureatów ekonomicznej Nagrody Nobla. Pierwszym było wyłączenie prac, które ukazały się w Polsce przy innych okazjach. Drugim kryterium była rezygnacja z prac opartych na zaawansowanej matematyce. Jak za ekonomii dotyczących zauważył Leszek Balcerowicz: „Z poznawczego i praktycznego punktu widzenia nie jest to wielka strata, ponieważ większość głównych twierdzeń ekonomii dotyczących tematów szczególnie istotnych dla warunków życia ludzi da się wyrazić i wyjaśnić w ogólnodostępnym języku” (Balcerowicz, 2013, s. XI). Trzecie kryterium łączyło się ze subiektywnym wyborem prac, które wniosły bardzo znaczący wkład do nauk społecznych.

Druga seria, przygotowana przy wyborze i współpracy

Leszka Balcerowicza, przez międzynarodową oficynę wydawniczą a Wolters Kluwer business, obejmuje wybrany dorobek siedmiu laureatów Nagrody Nobla, a mianowicie: Ronalda Coase, Roberta Fogela, Douglassa Northa, Elinor Ostrom, Thomasa Schellinga, Theodore Schultza i Vernona Smitha. Seria wydawnicza oficyny a Wolters Kluwer business obejmuje następujące publikacje: (1) Vernon L. Smith, *Racjonalność w ekonomii*, Warszawa 2013; (2) Elinor Ostrom, *Dysponowanie wspólnymi zasobami*, Warszawa 2013; (3) Thomas C. Schelling, *Strategia konfliktu*, Warszawa 2013; (4) Ronald H. Coase, *Firma, rynek i prawo*, Warszawa 2013; (5) Robert William Fogel, *Czwarte wielkie przebudzenie i przyszłość egalitaryzmu*, Warszawa 2014; (6) Douglass C. North, *Zrozumieć przemiany gospodarcze*, Warszawa 2014 oraz (7) Theodore W. Schultz, *Ekonomia kapitału ludzkiego*, Warszawa 2014

Seria „Nobliści” należy do najciekawszych i najważniejszych w polskiej literaturze ekonomicznej, poświęconych dorobkowi jej wybranych laureatów. Dzięki niej oraz innym publikacjom poświęconym tej tematyce polski czytelnik może zapoznać się z najbardziej cenionymi pracami współczesnej myśli ekonomicznej, kierunkami jej rozwoju i wyzwaniem, które stoją przed naukami społecznymi. Tego typu wydania mają, poza poznawczymi, jeszcze inne walory związane z rozbudowaniem wiedzy oraz języka ekonomii.

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując problem dostępności w języku polskim opracowań o Nagrodzie Nobla w dziedzinie ekonomii, jej laureatach i ich dorobku, można sformułować kilka spostrzeżeń. Po pierwsze, istnieje kilka ważnych form prezentacji tej problematyki w literaturze polskiej, o różnych walorach poznawczych, skierowanych do różnych odbiorców. Po drugie, najszerzy zasięg posiadają obecnie krótkie opracowania elektroniczne, multimedialne. Po trzecie, nie brak jest naukowych i popularnonaukowych opracowań odnoszących się do ekonomicznej Nagrody Nobla. Wymagają od czytelnika pewnego poziomu zaawansowanej wiedzy, ale są merytorycznie i poznawczo bardziej cenne. Po czwarte, najbardziej wartościowe są tłumaczone prace samych laureatów Nagrody Nobla. Umożliwiają bowiem zapoznać się bezpośrednio z najcenniejszymi pracami współczesnej ekonomii, a także rozwijają polski język ekonomiczny, przybliżając go do światowych standardów. Po piąte, prace dotyczące ekonomicznej Nagrody Nobla, jej laureatów i ich dorobku, podnoszą wiedzę oraz świadomość ekonomiczną społeczeństwa polskiego. Dotyczy to w różnym zakresie wszystkich form prezentacji takich zagadnień. Po szóste, badanie polskiej literatury w tym zakresie jest ciekawym studium nad historią krajowego rynku i polityki wydawniczej. Pokazuje również główne bariery po stronie podaży (koszty

wydania, pozyskanie praw autorskich, profesjonalne tłumaczenia), jak i popytu (malejące zainteresowanie wydawnictwami tradycyjnymi, a nawet nowoczesnymi, ale o naukowym charakterze). E-booki czy audiobooki naukowe nie sprzedają się w większej liczbie egzemplarzy. Można jednak mieć nadzieję, że najcenniejsze prace, również naukowe będą cieszyć się w przyszłości większym zainteresowaniem.

LITERATURA

- Acemoglu, D., & Robinson, J. (2014). *Dlaczego narody przegrywają*. Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Balcerowicz, L. (2013). Wstęp do serii. W V. Smith, *Racjonalność w ekonomii* (s. XI). Oficyna a Wolters Kluwer business.
- Becker, G. (1990). *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich* (Seria: Współczesna ekonomia). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Becla, A. (2019). *Kształtowanie się kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych w świetle dorobku ekonomii dobrobytu*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Belka, M. (1986). *Doktryna ekonomiczno-społeczna Milтона Friedmana* (Seria: Współczesna ekonomia). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Borys, T., Czaja, S., Poskrobko, B., & Poskrobko, T. (2020). *Warsztat naukowy ekonomisty*. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko.
- Buchanan, J. M. (1997). *Finanse publiczne w warunkach demokracji*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Czaja, S. (2002). *Blaski i cienie Nagrody Nobla*. Wydawnictwo I-BIS.
- Deaton, A. (2016). *Wielka ucieczka. Zdrowie, bogactwo i źródła nierówności*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Duflo, E., & Banerjee, A. (2022). *Good economics. Nowe rozwiązania globalnych problemów*. Agora.
- Godłów-Legiędź, J. (1992). *Doktryna społeczno-ekonomiczna Friedricha von Hayeka* (Seria: Współczesna ekonomia). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gruszecki, T. (2001). *Nagrody Nobla w ekonomii*. Wydawnictwo Verba.
- Hardt, E. (2009). *Ekonomia kosztów transakcyjnych – geneza i kierunki rozwoju*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Jakimowicz, A. (2005). *Od Keynesa do teorii chaosu. Ewolucja teorii wahań koniunkturalnych* (Seria: Współczesna ekonomia). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kamiński, W. (2004). *Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii (1969–2000). Moje impresje i fascynacje*. WWSE.
- Kielczewski, D. (2021). *Koncepcja zintegrowanej teorii ekonomicznej zrównoważonego rozwoju. Między mainstreamem a heterodoksją ekonomiczną*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Matkowski, Z. (Red.). (1991). *Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Misala, J. (Red.). (2011). *Nagroda Nobla w dziedzinie ekonomii 1969–2009*. Wydawnictwo Politechniki Radomskiej.
- Stiglitz, J. (2017). *Ekonomia sektora publicznego*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Taleb, N. (2020). *Czarny łabędź. O skutkach nieprzewidywalnych zdarzeń*. Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Thaler, R., & Sunstein, C. (2017). *Impuls. Jak podejmować właściwe decyzje dotyczące zdrowia, dobrobytu i szczęścia*. Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Williamson, O. (1998). *Ekonomiczne instytucje kapitalizmu*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wojtyna, A. (2000). *Ewolucja keynesizmu a główny nurt ekonomii*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Aneks.. Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w latach 1969–2024 z perspektywy dziedzin szczegółowych i wyróżnionych osiągnięć w ujęciu Komitetu Noblowskiego

L.P.	Rok, laureat (kraj)	Dziedzina szczegółowa (sub-dyscyplina). Wyróżnione osiągnięcie
1	1969 – Jan Tinbergen (Holandia)	Ekonometria – za rozwój i zastosowanie modeli dynamicznych do analizy procesów ekonomicznych
2	1969 – Ragnar Frisch (Norwegia)	Ekonometria – za rozwój i zastosowanie modeli dynamicznych do analizy procesów ekonomicznych
3	1970 – Paul A. Samuelson (USA)	Teoria równowagi ogólnej i teoria równowag cząstkowych – za pracę naukową, poprzez którą rozwinął statyczną i dynamiczną teorię ekonomii i aktywnie przyczynił się do podniesienia poziomu analizy w naukach ekonomicznych
4	1971 – Simon Kuznets (USA)	Wzrost gospodarczy i historia gospodarcza – za opartą na badaniach empirycznych interpretację wzrostu gospodarczego, która dała nowe i pogłębiła istniejące zrozumienie ekonomiczne struktur społecznych i procesów rozwoju
5	1972 – Kenneth Arrow (USA)	Teoria równowagi ogólnej – za pionierski wkład w ekonomiczną teorię równowagi ogólnej oraz ekonomii dobrobytu
6	1972 – John R. Hicks (Wielka Brytania)	Teoria równowagi ogólnej – za pionierski wkład w ekonomiczną teorię równowagi ogólnej oraz ekonomii dobrobytu
7	1973 – Wassilij Leontief (USA)	Analiza input-output – za rozwój metody nakładów i wyników i jej zastosowanie do ważnych problemów ekonomicznych
8	1974 – Gunnar Myrdal (Szwecja)	Makroekonomia i ekonomia instytucjonalna – x za pionierską pracę w dziedzinie teorii pieniądza i wahań gospodarczych oraz za pogłębioną analizę współzależności zjawisk ekonomicznych, społecznych i instytucjonalnych
9	1974 – Friedrich von Hayek (Wielka Brytania-Austria)	Makroekonomia i ekonomia instytucjonalna – za pionierską pracę w dziedzinie teorii pieniądza i wahań gospodarczych oraz za pogłębioną analizę współzależności zjawisk ekonomicznych, społecznych i instytucjonalnych
10	1975 – Leonid Kantorowicz (ZSRR)	Teoria optymalnej lokalizacji zasobów – za wkład w teorię optymalnej lokalizacji zasobów (programowanie matematyczne)
11	1975 – Tjalling Koopmans (USA)	Teoria optymalnej lokalizacji zasobów – za wkład w teorię optymalnej lokalizacji zasobów (programowanie matematyczne)
12	1976 – Milton Friedman (USA)	Makroekonomia, monetaryzm – za osiągnięcia w dziedzinie analizy konsumpcji, historii i teorii monetarnej oraz za przedstawienie złożoności polityki stabilizacyjnej
13	1977 – Bertil Ohlin (Szwecja)	Międzynarodowe stosunki gospodarcze – za przełomowy wkład w teorię handlu międzynarodowego i międzynarodowych przepływów kapitałowych
14	1977 – James Meade (Wielka Brytania)	Międzynarodowe stosunki gospodarcze – za przełomowy wkład w teorię handlu międzynarodowego i międzynarodowych przepływów kapitałowych
15	1978 – Herbert Simon (USA)	Badania operacyjne (zarządzanie) – za pionierskie badania procesów podejmowania decyzji wewnątrz organizacji gospodarczych
16	1979 – Arthur Lewis (Wielka Brytania)	Ekonomia rozwoju – za pionierski wkład w badania rozwoju gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem problemów krajów rozwijających się
17	1979 – Theodore Schultz (USA)	Ekonomia rozwoju – za pionierski wkład w badania rozwoju gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem problemów krajów rozwijających się
18	1980 – Lawrence Klein (USA)	Makroekonomia – za stworzenie modeli ekonometrycznych i ich zastosowanie do analizy wahań ekonomicznych i polityki ekonomicznej
19	1981 – James Tobin (USA)	Makroekonomia – za analizę rynków finansowych i ich związków z decyzjami o wydatkach, zatrudnieniem, produkcją i cenami
20	1982 – George Stigler (USA)	Organizacja przemysłu – za nowatorskie badania nad strukturami przemysłu, funkcjonowaniem rynków oraz przyczynami i skutkami regulacji publicznej
21	1983 – Gerard Debreu (USA)	Teoria równowagi ogólnej – za wdrożenie do teorii ekonomii nowych metod analitycznych oraz za nowe ściśle sformułowanie teorii równowagi ogólnej
22	1984 – Richard Stone (Wielka Brytania)	Pomiar produktu narodowego – za zasadniczy wkład w rozwój systemów rachunku narodowego, a tym samym ogromne usprawnienie podstaw empirycznej analizy ekonomicznej
23	1985 – Franco Modigliani (USA)	Makroekonomia – za pionierskie analizy oszczędzania i rynków finansowych
24	1986 – James McGill Buchanan (USA)	Finanse publiczne – za rozwój kontraktowych i konstytucyjnych podstaw teorii podejmowania decyzji ekonomicznych i politycznych
25	1987 – Robert Solow (USA)	Teoria wzrostu gospodarczego – za wkład w teorię wzrostu gospodarczego
26	1988 – Maurice Allais (Francja)	Teoria równowagi ogólnej i teoria równowag cząstkowych – za pionierski wkład w teorię rynków i efektywnego wykorzystywania zasobów
27	1989 – Trygve Haavelmo (Norwegia)	Ekonometria – za wyjaśnienie podstaw ekonometrii w oparciu o rachunek prawdopodobieństwa i analizę równoczesnych struktur ekonomicznych
28	1990 – Harry Markowitz (USA)	Ekonomia finansowa – za pionierskie prace w teorii ekonomii finansowej
29	1990 – William Sharpe (USA)	Ekonomia finansowa – za pionierskie prace w teorii ekonomii finansowej
30	1990 – Merton Miller (USA)	Ekonomia finansowa – za pionierskie prace w teorii ekonomii finansowej
31	1991 – Ronald Coase (USA)	Teoria instytucji – za odkrycie i wyjaśnienie wpływu kosztów transakcyjnych i praw własności na strukturę instytucjonalną i funkcjonowanie gospodarki
32	1992 – Gary Becker (USA)	Mikroekonomia i socjologia ekonomiczna – za rozszerzenie zakresu analizy mikroekonomicznej na szeroki zakres ludzkich zachowań i interakcji, włączając zachowania pozarynkowe
33	1993 – Robert Fogel (USA)	Historia gospodarcza (kliometria) – za wkład w odnowę historii gospodarczej poprzez zastosowanie teorii ekonomii i metod ilościowych do objaśnienia zmian gospodarczych i instytucjonalnych
34	1993 – Douglass North (USA)	Historia gospodarcza (kliometria) – za wkład w odnowę historii gospodarczej poprzez zastosowanie teorii ekonomii i metod ilościowych do objaśnienia zmian gospodarczych i instytucjonalnych
35	1994 – John Harsanyi (USA)	Teoria gier – za pionierską analizę równowagi w teorii gier niekooperacyjnych
36	1994 – John Nash (USA)	Teoria gier – za pionierską analizę równowagi w teorii gier niekooperacyjnych
37	1994 – Reinhard Selten (Niemcy)	Teoria gier – za pionierską analizę równowagi w teorii gier niekooperacyjnych
38	1995 – Robert Lucas (USA)	Makroekonomia – za rozwój i zastosowanie hipotezy racjonalnych oczekiwań, a tym samym przekształcenie analizy makroekonomicznej i głębsze zrozumienie polityki gospodarczej
39	1996 – William Vickrey (Kanada)	Ekonomia informacji – za fundamentalny wkład w ekonomiczną teorię bodźców w warunkach asymetrii informacji
40	1996 – James Mirrlees (Wielka Brytania)	Ekonomia informacji – za fundamentalny wkład w ekonomiczną teorię bodźców w warunkach asymetrii informacji
41	1997 – Robert Merton (USA)	Ekonomia finansowa – za nowatorską metodę wyznaczania wartości instrumentów pochodnych

Aneks.. Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w latach 1969–2024 z perspektywy dziedzin szczegółowych i wyróżnionych osiągnięć w ujęciu Komitetu Noblowskiego (cd.)

L.P.	Rok, laureat (kraj)	Dziedzina szczegółowa (sub-dyscyplina). Wyróżnione osiągnięcie
42	1997 – Myron Scholes (USA)	Ekonomia finansowa – za nowatorską metodę wyznaczania wartości instrumentów pochodnych
43	1998 – Amartya Sen (Indie)	Ekonomia dobrobytu – za wkład w ekonomię dobrobytu
44	1999 – Robert Mundell (Kanada)	Makroekonomia międzynarodowa – za analizę polityki pieniężnej i fiskalnej w warunkach różnych reżimów kursów wymiany oraz analizę optymalnych obszarów walutowych
45	2000 – James Heckman (USA)	Ekonometria – za rozwój teorii i metod analizowania prób selektywnych
46	2000 – Daniel MacFadden (USA)	Ekonometria – za rozwój teorii i metod analizowania prób selektywnych
47	2001 – George Akerlof (USA)	Ekonomika informacji – za analizę rynków z asymetrią informacji
48	2001 – Michael Spence (USA)	Ekonomika informacji – za analizę rynków z asymetrią informacji
49	2001 – Joseph Stiglitz (USA)	Ekonomika informacji – za analizę rynków z asymetrią informacji
50	2002 – Daniel Kahneman (USA)	Psychologia ekonomiczna – za zintegrowanie wniosków z badań psychologicznych do nauk ekonomicznych, szczególnie dotyczących ludzkich osądów i podejmowania decyzji w warunkach niepewności
51	2002 – Vernon Smith (USA)	Ekonomia eksperymentalna – za ustanowienie eksperymentów laboratoryjnych narzędziem empirycznej analizy ekonomicznej, szczególnie do badania alternatywnych mechanizmów rynkowych
52	2003 – Robert Engle (USA)	Ekonometria – za metody analizy ekonomicznych szeregów czasowych ze zmienną w czasie wariancją (model ARCH)
53	2003 – Clive Granger (Wielka Brytania)	Ekonometria – za metody analizy ekonomicznych szeregów czasowych ze wspólnymi trendami (kointegrację)
54	2004 – Edward Prescott (USA)	Makroekonomia – za wkład w makroekonomię dynamiczną: spójność polityki gospodarczej w czasie oraz przyczyny leżące u podstaw cykli koniunkturalnych
55	2004 – Finn Kydland (Norwegia)	Makroekonomia – za wkład w makroekonomię dynamiczną: spójność polityki gospodarczej w czasie oraz przyczyny leżące u podstaw cykli koniunkturalnych
56	2005 – Robert Aumann (USA)	Teoria gier – za poszerzenie naszego rozumienia konfliktu i kooperacji poprzez analizę z użyciem teorii gier
57	2005 – Thomas Schelling (USA)	Teoria gier – za poszerzenie naszego rozumienia konfliktu i kooperacji poprzez analizę z użyciem teorii gier
58	2006 – Edmund Phelps (USA)	Makroekonomia – za analizę zależności międzyokresowych w polityce makroekonomicznej
59	2007 – Leonid Hurwicz (USA)	Mikroekonomia – za położenie podwalin pod teorię mechanism design
60	2007 – Eric Maskin (USA)	Mikroekonomia – za położenie podwalin pod teorię mechanism design
61	2007 – Roger Myerson (USA)	Mikroekonomia – za położenie podwalin pod teorię mechanism design
62	2008 – Paul Krugman (USA)	Ekonomia międzynarodowa – za analizę wzorców handlu i lokalizacji działalności gospodarczej
63	2009 – Elinor Ostrom (USA)	Zarządzanie – za analizę ekonomicznych aspektów zarządzania
64	2009 – Oskar Williamson (USA)	Zarządzanie – za analizę ekonomicznych aspektów zarządzania
65	2010 – Peter Diamond (USA)	Mikroekonomia – za analizę rynków z frykcjami poszukiwań
66	2010 – Dale Mortensen (USA)	Mikroekonomia – za analizę rynków z frykcjami poszukiwań
67	2010 – Christoper Pissarides (Wielka Brytania)	Mikroekonomia – za analizę rynków z frykcjami poszukiwań
68	2011 – Thomas Sargent (USA)	Makroekonomia – za empiryczne badania nad przyczynami i skutkami w makroekonomii
69	2011 – Christoper Sims (USA)	Makroekonomia – za empiryczne badania nad przyczynami i skutkami w makroekonomii
70	2012 – Alvin Roth (USA)	Teoria gier – za teorię stabilnych alokacji i wykorzystanie projektowania rynku
71	2012 – Lloyd Shapley (USA)	Teoria gier – za teorię stabilnych alokacji i wykorzystanie projektowania rynku
72	2013 – Eugene Fama (USA)	Ekonomia finansowa – za empiryczne badania cen aktywów
73	2013 – Lars Hansen (USA)	Ekonomia finansowa – za empiryczne badania cen aktywów
74	2013 – Robert Shiller (USA)	Ekonomia finansowa – za empiryczne badania cen aktywów
75	2014 – Jean Tirole (Francja)	Organizacja przemysłu – Mikroekonomia – za analizę siły rynkowej i regulacji
76	2015 – Angus Deaton (Wielka Brytania)	Mikroekonomia – za analizę konsumpcji, ubóstwa i dobrobytu
77	2016 – Oliver Hart (USA)	Teoria ekonomii – teoria kontraktów – za ich wkład w teorię kontraktów
78	2016 – Bent Holmström (Finlandia)	Teoria ekonomii – teoria kontraktów – za ich wkład w teorię kontraktów
79	2017 – Richard Thaler (USA)	Finanse behawioralne – za wkład w ekonomię behawioralną
80	2018 – William Nordhaus (USA)	Makroekonomia – za włączenie zmian klimatu do długookresowych analiz makro-ekonomicznych
81	2018 – Paul Romer (USA)	Makroekonomia – za włączenie innowacji technologicznych do długookresowych analiz makro-ekonomicznych
82	2019 – Esther Duflo (USA)	Walka z ubóstwem – za ich eksperymentalne podejście do łagodzenia światowego ubóstwa
83	2019 – Abhijit Banerjee (USA)	Walka z ubóstwem – za ich eksperymentalne podejście do łagodzenia światowego ubóstwa
84	2019 – Michael Kremer (USA)	Walka z ubóstwem – za ich eksperymentalne podejście do łagodzenia światowego ubóstwa
85	2020 – Paul Milgrom (USA)	Aukcje – za ulepszenie teorii aukcji i wynalezienie nowych formatów aukcji
86	2020 – Robert Wilson (USA)	Aukcje – za ulepszenie teorii aukcji i wynalezienie nowych formatów aukcji
87	2021 – David Card (USA)	Ekonometria. Empiryczny wkład w ekonomię pracy – za empiryczny wkład w ekonomię pracy
88	2021 – Joshua Angrist (USA)	Ekonometria. Eksperyment w warunkach naturalnych – za ich metodologiczny wkład w analizę związków przyczynowych
89	2021 – Guido Imbens (USA)	Ekonometria. Eksperyment w warunkach naturalnych – za ich metodologiczny wkład w analizę związków przyczynowych
90	2022 – Philip Dybvig (USA)	Bankowość – za badanie bankowości i kryzysów finansowych
91	2022 – Ben Bernanke (USA)	Bankowość – za badanie bankowości i kryzysów finansowych
92	2022 – Douglas Diamond (USA)	Bankowość – za badanie bankowości i kryzysów finansowych
93	2023 – Claudie Goldin (USA)	Rynek pracy – za pogłębienie naszej wiedzy na temat sytuacji kobiet na rynku pracy
94	2024 – Daron Acemoglu (USA)	Makroekonomia – za badania nad tym, jak powstają instytucje i jak wpływają na dobrobyt
95	2024 – Simon Johnson (Wielka Brytania)	Makroekonomia – za badania nad tym, jak powstają instytucje i jak wpływają na dobrobyt
96	2024 – James Robinson (USA)	Makroekonomia – za badania nad tym, jak powstają instytucje i jak wpływają na dobrobyt

Źródło: opracowanie własne na podstawie komunikatów Komitetu Noblowskiego